

Center for the Study of Democracy Center for Research and Policy Making

---

**“Справување со скриената економија во Македонија:
Зајакнување на јавно-приватен дијалог“:**

**“Справување со скриената економија:
Европска и национална перспектива”**

Д-р Томе Неновски
Универзитет Американ колеџ Скопје:

**“СИВА ЕКОНОМИЈА ВО РМ – ПРИЧИНИ,
ПОСЛЕДИЦИ И МОЖНИ НАЧИНИ ЗА
СООЧУВАЊЕ СО НЕА”**

1. Појавување, големина, влијание...

- а) Економија во транзиција** – структурни нарушувања – перманентно зголемување на бројот на невработени лица (до 2006 година) – нивно ангажирање во сивата економија;
- б) Големина на сивата економија во РМ:**
- Friedrich Schneider – 45,1% од БДП;
  - Домашни истражувачи – 40-50% од БДП;
  - Медиуми (2007/2008) – 35-40% од БДП;
  - Министерство за економија (2011) – 30% од БДП.
- в) Сериозно влијание на сивата економија врз макроекономските изведби:**
- Директно влијание врз главните економски индикатори, категории и инструменти за макроекономско регулирање;

2. Причини...

- а) (Официјално) висока стапка на невработеност;**
- б) Значаен број на социјално загрозени лица;**
- в) Оптоварување на бизнисот со административна регулација.**

3. Макроекономски последици (проблеми)...

- а) (Не)објективна големина на БДП на РМ;**
- б) (Не)реален број на невработени и социјално загрозени лица;**
- в) Висок износ на евадиран данок – ограничување за фискалната политика;**
- г) Висок износ на готови пари во оптек (до крајот на минатата декада) – висока побарувачка на пари – ограничување за монетарната политика;**

4. Негативни страни...

а) На долг рок има негативно влијание врз продуктивноста на креативниот дел од општеството и врз економската сила на земјата;

б) Ја намалува конкурентноста на претпријатијата во формалниот сектор;

в) Ги демотивира СДИ.

5. Позитивни страни...

- а) Создава вработеност;**
- б) Ги намалува социјалните проблеми;**
- в) Ја зголемува куповната сила на домаќинствата;**
- г) Го надоместува недостатокот на стоки на пазарот.**

6. Секторска дистрибуција...

а) Трговија (зголемување на приватната иницијатива);

б) Индустија;

в) Надворешно-трговски односи (двојни фактури);

г) Туризам (соби, јадење итн.);

д) Земјоделство;

ѓ) Градежништво.

- Широк опфат на сивата економија – Невозможно нејзино прецизно

лоцирање и опфаќање.

7. Мерење...

---

1. Директен пристап (анкети; контрола на повратот на даноците и плаќањето на социјалните придонеси);

2. Индиректни методи (мерење на разликите)

а) Лицата кои работат во неформалниот сектор обично трошат повеќе отколку што е нивниот официјално пријавен приход;

б) Која е реалната стапка на невработеност во земјата?

в) Разлики во влезните трошоци, особено при мерењето на разликите во потрошувачката на електрична енергија;

г) Оценка на даночната евазија.

8. Препораки

- a) Продолжување на отстранувањето на причините и после тоа казнување на последиците од тој феномен;

- б) Проширување на свесноста на сите учесници во економскиот сектор за почитување на дефинираните правила на игра; унапредување на институционалната рамка; ангажирање на судството; зголемување на квалитетот на јавните услуги; зголемување на моралните вредности и на поттикнувачите на економските функции во земјата;

8. Препораки/2

- в)** Влијание врз генералното јавно мислење дека даночниот систем е стабилен и дека даночното оптоварување е с'е помало и помало, како резултат на, веќе, намалените даночни стапки;
- г)** Одржување и поттикнување на тековната агресивна кампања за последиците од значителното присуство на сивата економија и за големата веројатност од соодвени казнувања;
- д)** Поттикнување на контролите на активностите (областите);

8. Препораки/3

- ѓ) Натамошно унапредување на статистичкиот систем за пресметување на БДП со додавање елементи што ќе ја зголемат неговата опфатност а, со тоа, и неговата веродостојност;
- е) Воспоставување траен и одржлив економски растеж на земјата - намалување на невработеноста, унапредување на животниот стандард на населението и зголемување на даночната етика.

“СИВА ЕКОНОМИЈА ВО РМ – ПРИЧИНИ, ПОСЛЕДИЦИ И МОЖНИ НАЧИНИ ЗА СООЧУВАЊЕ СО НЕА”

БЛАГОДАРАМ НА ВНИМАНИЕТО!